

JÉKELY ZSOMBOR *gyűjteményi főigazgató-helyettes*
DIGITALIZÁLÁSI PROGRAM
AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN

Az Iparművészeti Múzeum online gyűjteményi adatbázisa (gyujtemeny.imm.hu) 2012 októbere óta érhető el bárki számára, és a folyamatosan bővülő adatbázisban a múzeum gyűjteményének egyre nagyobb hányada érhető el.¹ Az online felület a múzeum belső műtárgnyilvántartó rendszerére, a hazai fejlesztésű ArtLista-Törzsléltár szoftverre támaszkodik, amely lehetőséget nyújt a tartalom folyamatos gyarapítására. A rendszer indítása idején a múzeum egyik fontos célkitűzése volt, hogy a műtárgyakat jó minőségű, újonnan készült digitális fotók kíséretében tegyük közzé az online adatbázisban. Ehhez létrehoztuk az ország legkorszerűbb és leginkább felhasználóbarát gyűjteményi portálját, amely a magyar mellett angol nyelven is teljes egészében hozzáférhető. A rendszer indulása után elsőként a legkiemelkedőbb szecessziós műtárgyak digitalizálása történt meg, az európai uniós pályázati támogatással megvalósuló *Partage Plus* projekt segítségével (2012–2014, partage-plus.eu). Bár a projekt keretében több ezer műtárgyat sikerült digitalizálni (számos tárgy 3D szkennelése is megtörtént), az jól látszott, hogy a múzeum százezres műtárgyállománya ezzel a tempóval csak évtizedek alatt lesz online is elérhető. 2015-ben a törzsgyűjtemény mintegy ötezer műtárgya volt online kereshető, számos adattári anyag, valamint a *Partage Plus* programban készült 2000 épületfotó mellett. Annak érdekében, hogy belátható időn – néhány éven – belül a teljes törzsgyűjtemény online is kutatható legyen, a múzeum 2015 folyamán kidolgozta a *Transzparencia Programot*, amelynek megvalósítása kormányzati támogatással 2016 elején meg is indult. Az Iparművészeti Múzeum számára azt a célt fogalmaztuk meg, hogy gyűjteményünk minden műtárgya fotóval és minden fontos adattal együtt elérhető legyen az interneten, és így külső szereplők, kutatók, a szélesebb nyilvánosság tagjai is

létrehoztuk az ország legkorszerűbb és leginkább felhasználóbarát gyűjteményi portálját, amely a magyar mellett angol nyelven is teljes egészében hozzáférhető

2015-ben a törzsgyűjtemény mintegy ötezer műtárgya volt online kereshető

[1] Jékely Zsombor: Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményi adatbázisa, *Magyar Iparművészet*, Ú. é. 20. 2013/6, 33–35.

információkat kaphassanak műtárgyainkról, azok történetéről és jelentőségéről.

a feltételek közé tartozott a múzeum informatikai eszközparkjának fejlesztése – beleértve a szerveroldali tárolókapacitás jelentős növelését a nagy felbontású fotók archiválására –, valamint új fotóműtermek felszerelése

¶ A program keretében sikerült megteremteni a korábbinál sokkal gyorsabb – esetenként tömeges – digitalizálás feltételeit. A feltételek közé tartozott a múzeum informatikai eszközparkjának fejlesztése – beleértve a szerveroldali tárolókapacitás jelentős növelését a nagy felbontású fotók archiválására –, valamint új fotóműtermek felszerelése. A program indulásakor a korábbi egyetlen fotóműterem (ahol legfeljebb két fotós tudott egyszerre dolgozni) mellé három új fotóstúdiót létesítettünk, és a program keretében lehetőség nyílt a hatékonyság érdekében párokban dolgozó (fotózás és feldolgozás) új fotós stáb felépítésére is. A műtermek részben mobil kialakításúak: a nagyméretű tárgyak fotózására rendszerint az egyes gyűjteményi raktárak közelében alakítjuk ki ezeket a mobil műtermeket, ahol a korábbi rendszernél sokkal hatékonyabban, műtárgytípusok szerinti csoportosításban tudjuk elvégezni a tárgyfotózást. Gyűjteményi munkatársaink továbbképzésével és a gyűjtemények új digitális fényképezőgépekkel történt felszerelésével megteremtettük a feltételeit a művészettörténetileg kevésbé jelentős, jellemzően kisméretű tárgyak raktári fotózásának is. Fejlesztettük a múzeum nyilvántartó rendszerét – többek között a műtárgyak mozgatását QR-kódok segítségével nyomon követő modul fejlesztésével. A Transzparencia Program megvalósítása projektrendszerben történik, havi szinten meghatározott digitalizálási és közzétételi célszámokkal, és megvalósításában a múzeum gyűjteményeinek csaknem teljes stábjja részt vesz. Az eredmények önmagukért beszélnek: 2016 folyamán csaknem tízezer törzsgyűjteményi műtárgy online publikációja történt meg, 2017 végére pedig reális célkitűzés, hogy elérjük a múzeum teljes

A rendszer indulása után elsőként a legkiemelkedőbb szecessziós műtárgyak digitalizálása történt meg, az európai uniós pályázati támogatással megvalósuló Partage Plus projekt keretében.

folyamatosan digitalizáljuk a múzeum több mint harmincezer tételből álló történeti fotóanyagát is, a 19. század végéről származó üvegnegatívoktól a későbbi évtizedek több tízezer fekete-fehér és színes felvételéig

gyűjteményének (tételszám: 62 148) csaknem hatvanszázalékos digitalizálását és online közzétételét. Természetesen a program közben készült új digitális fényképfelvételek száma ezt sokszorososan meghaladja: a tételszám nem fejezi ki pontosan egy olyan összetett gyűjtemény darabszámát, amelyben egy teljes ebédlőberendezés vagy egy tizenkét személyes étkezéslet is lehet egyetlen leltári tétel. A saját erővel megvalósuló műtárgyfotózáson túl külső vállalkozó (Arcanum) bevonásával az adattári anyagunk nagy részének digitalizálását is elvégeztük (az anyag feldolgozása, közzététele részben a projekt következő ütemében valósul majd meg). Múzeumunk nyilvántartási rendszerében hagyományosan az Adattár állományába van besorolva minden papíralapú műtárgy is: rajzok, vázlatok, tervrajzok, kisnyomtatványok egyaránt. Az úgynevezett KRTF-állomány csaknem tízezer leltári tételről 16 750 digitális fotó készült. Folyamatosan digitalizáljuk továbbá a múzeum több mint harmincezer tételből álló történeti fotóanyagát is, a 19. század végéről származó üvegnegatívoktól a későbbi évtizedek több tízezer fekete-fehér és színes felvételéig.

¶ A múzeum mindennapjaiban természetesen mindez nem csak egyszerű digitalizálási projektként jelenik meg. A fotózáshoz minden tárgyat elő kell venni, le kell tisztítani, és elő kell készíteni. Mivel a múzeum rendkívül változatos anyagokat és tárgytípusokat őriz, ez egészen egyszerű eljárásoktól időnként bonyolult hadműveletekig terjed (például a bútorgyűjteményben őrzött komplett enteriőrök és falburkolatok esetében). Ennél is nagyobb jelentőségű, hogy az online közzététel előtt meg kell hogy történjen a műtárgyadatok szakmai revíziója. A munkatársak nem csak az immár szintén digitalizált műtárgynyilvántartó kartonokra támaszkodva végzik ezt a munkát, vagyis ellenőrzik a tárgyak anyagára, készítéstechnikájára, méreteire vonatkozó adatokat, hanem szükség esetén a tárgyak korábbi meghatározását és datálását is felülvizsgálják és revideálják, továbbá frissítik a tárgyakra vonatkozó bibliográfiai adatokat, a párhuzamok körét stb. Gyakran mindedig publikálatlan, a beletárolás óta érdemben nem vizsgált műtárgyak kerülnek így az érdeklődés középpontjába. Az idei

szükség esetén a tárgyak korábbi meghatározását és datálását is felülvizsgálják és revideálják, továbbá frissítik a tárgyakra vonatkozó bibliográfiai adatokat, a párhuzamok körét

év egyik érdekes felfedezése volt például az az 1750 körül készült, bőrrel bevont „császári” útiláda, amelyen Mária Terézia és Lotaringiai Ferenc címere látható. Honlapunk új kutatási eredményekről beszámoló rovatában ezekről a tárgyakról időről időre írunk.

¶ Fontos szempont, hogy műtárgyállományunk ne csak saját portálunkon legyen elérhető, kereshető. Ennek érdekében a múzeum már 2013-ban, a Partage Plus program keretében csatlakozott az *Europeana* portálhoz, ahol azóta is folyamatosan közzéteszük műtárgyainkat (2015–2016 folyamán az *AthenaPlus* projekt társult tagjaként). A legfontosabb hazai aggregációs weboldalon, a *museumap.hu* felületén szintén elérhető műtárgyaink nagy része. Részt veszünk olyan úttörő, nemzetközi és hazai szakmai adatbázisokban, mint a gótikus elefántcsont-faragványok adatbázisa (*Gothic Ivories Project, Courtauld Institute*) vagy a közgyűjteményekben őrzött festett templomi faberendezések adatbázisa (a Néprajzi Múzeummal együttműködésben).² A hozzáférést növeli, hogy válogatott műtárgyaink a *Google Art Project* rendszerében nagy felbontásban is elérhetők. Szintén ennek az együttműködésnek köszönhető, hogy Magyarországon elsőként az Iparművészeti Múzeum állandó kiállítása vált elérhetővé bejárható virtuális tárlat (*Museum View*) formájában is – így még most, az épület rekonstrukció miatti bezárása idején is bejárhatók nem csak a kiállítás, de az épület belső terének legszebb részei. Az online gyűjteményi adatbázis látogatóinak száma (az IP-cím alapján) 2016-ban meghaladta az ötvenezretet, az oldalletöltések száma pedig az 1,3 milliót, tehát a közönséggel való kapcsolattartásban, az interakciók számában a portál a múzeum kiállításaival és rendezvényeivel csaknem azonos jelentőségre tett szert.

¶ A digitalizálási programmal párhuzamosan, a múzeum rekonstrukció utáni állandó kiállításaira készülve az országban egyedülálló módon elvégeztük a gyűjteményekben őrzött csaknem teljes anyag kategorizálását is. „A” kategóriás besorolást kapnak az állandó kiállításra javasolt legkvalitásosabb tárgyak, „B” kategóriába soroljuk a tanulmányi raktárban történő bemutatásra érdemes műtárgyakat,

válogatott
műtárgyaink
a Google Art Project
rendszerében nagy
felbontásban is
elérhetőek

az online
gyűjteményi
adatbázis
látogatóinak száma
(az IP-cím alapján)
2016-ban
meghaladta
az ötvenezretet,
az oldalletöltések
száma pedig
az 1,3 milliót

[2] Az adatbázisok az alábbi címeken érhetőek el: Gothic Ivories Project: gothicivories.courtauld.ac.uk; Festett famennyezetek, templomi faberendezések állami és egyházi fenntartású közgyűjteményekben – Országos digitális gyűjteményi katalógus: nmimn-katalogus.hu/. Egyéb projektben is részt vettünk, amelyek anyaga össze van kapcsolva gyűjteményi adatbázisunkkal, ilyen pl. a J. Schreiber & Neffen üveggyár mintakönyveit és termékeit feldolgozó közép-európai közös adatbázis: schreiber-neffen.com/index.php/hu/ vagy a most készülő, a Duna-menti országok szecessziós örökségét elérhetővé tevő repozitórium.

és „C” kategóriába a történeti vagy technikai érdekesség miatt megőrzendő, de állapota vagy gyenge kvalitása miatt bemutatásra nem alkalmas tárgyakat. Az osztályozás folyamatában a szóban forgó tárgyak állapotára vonatkozó megjegyzések (legfeljebb tisztítást igénylő, egyébként kiállítható állapotú tárgyak, valamint restaurálást igénylő tárgyak szerinti megkülönböztetésben) is rögzítésre kerülnek a műtárgy-nyilvántartó adatbázisban. Ezzel a következő évek munkáját, az állandó kiállítások tervezését segítjük elő – például az „az” besorolású műtárgyak, amelyek gombnyomásra listázhatók, az állandó kiállításra szánt, de előtte komolyabb restaurálást igénylő tárgyak.

¶ A Transzparencia Programot 2018–2019-ben is folytatjuk, az-
zal a céllal, hogy a teljes törzsgyűjteményi anyagot és adattári
műtárgyállományt is elérhetővé tegyük a gyűjteményi adat-
bázisban. Tervbe vettük emellett az Iparművészeti Múzeum
történeti könyvállományának digitalizálását is. Évkönyvünk,
az *Ars Decorativa*, valamint saját kiadványaink második világ-
háború előtti részének java már most is hozzáférhető a *Hun-
garicana Közgyűjteményi Portál* (hungaricana.hu) felületén.
A múzeum saját kiadványain túl szeretnénk elérhetővé tenni
a műtárgykönyvek és művészkönyvek állományát is. A terve-
zett könyvtári digitalizálás keretében hozzáférhetővé tesszük
majd az iparművészet-történet hazai szakirodalmának digitá-
lis könyvtárát is, az ország legrégebbi, folyamatosan működő
művészettörténeti szakkönyvtárának anyagára támaszkod-
va. Továbbá korábbi 3D-szkennelési kísérleteink folytatása-
ként kidolgoztunk egy programot a jelenleg többnyire szét-
szedett állapotban tárolt kályhagyűjteményünk darabjainak
3D-szkennelésére és a kályhák virtuális rekonstrukciójának
elkészítésére is. Érdemes lesz tehát figyelemmel kísérni a mú-
zeum honlapját és gyűjteményi adatbázisát a főépület zárva
tartása idején is, mert ezen a téren folyamatos előrehaladás-
ról fogunk majd időről időre hírt adni. Addig is javasoljuk
mindenkinek, hogy böngésszen és merüljön el a gyűjtemé-
nyi adatbázis anyagában. Ebben a tárgyak gyűjtemények sze-
rinti csoportosítása mellett a folyamatosan gyarapodó virtuá-
lis kiállítások sorozata is segíti „virtuális látogatóinkat”.

kidolgoztunk egy
programot
a jelenleg többnyire
szétszedett
állapotban tárolt
kályhagyűjtemé-
nyünk darabjainak
3D-szkennelésére és
a kályhák virtuális
rekonstrukciójának
elkészítésére is

Laokoon Design: *Medusa* asztali lámpa
Iparművészeti Múzeum